

stilom približava čitateljima problematiku prisilnih migracija u ratnom razdoblju. Provokativna tematika te dobra konceptualizacija i operacionalizacija istraživanja mogle bi biti zanimljive ne samo stručnjacima s područja etnologije i sociologije nego i široj javnosti jer se tema, na neki način, tiče svih nas.

Margareta Gregurović
Institut za migracije i narodnosti,
Zagreb

Stanko Jambrek (ur.)

Leksikon evanđeoskoga kršćanstva

Zagreb: Bogoslovni institut – Prometej,
 2007, 443 str.

Evanđeoski pokret, koji je nastao na tradiciji živog propovijedanja Evanđelja i ima interdenominacijski karakter, jedan je od relevantnih kršćanskih pokreta današnjice ukorijenjen u reformaciji. Evanđeoska tradicija postoji u kršćanskoj povijesti (pijetistička i metodistička tradicija i evangelizacijski i misijski pokret 18. i 19. stoljeća), a suvremeni evanđeoski pokret prisutan je danas u većini protestantskih crkava, unutar slobodnih crkava reformacijske baštine, pa i katolicizma. Evanđeoski kršćani naglašavaju autoritet Biblije, Božju suverenost, iskustvo obraćenja, potrebu za življenjem svetoga života i svakodnevnog usklađivanja života kršćana s temeljnim načelima vjere, nasljedovanje Isusa Krista (učeništvo) te očiglednost novodoživljene osobne vjere koja se djelatno iskazuje u evangelizaciji i služenju ljudima kojima treba pomoć. Svjetski trend rasta evanđeoskoga kršćanstva čini ga bitnim fenomenom u kontekstu suvremene religijske situacije, »najvećim duhovnim događajem u suvremenom svijetu« (Jukić, 1997), »prvim događajem u povijesti suvremene crkve« (Hervieu-Léger, 1987) i

stoga znanstveno relevantnim predmetom istraživanja, što pokazuje sve više znanstvenih radova o fenomenu evanđeoskoga kršćanstva i njegovu širenju.

U Hrvatskoj, gdje je katolička religija među stanovništvom najrasprostranjenija i gdje su sve druge religijske zajednice manjinske, evanđeoski se pokret unutar široka konteksta protestantizma prepoznatljivo širi. Nije dođue posrijedi širenje velikih razmjera, ali broj evanđeoskih zajednica stalno se povećava.

Knjiga *Leksikon evanđeoskoga kršćanstva* pruža temeljne informacije o evanđeoskom kršćanstvu u svijetu i Hrvatskoj. Sadržava tristo osamdeset jedan članak i sedamdeset devet uputnica, navedenih prema abecednom redu. Članci za koje nije bilo stručnih domaćih autora prevedeni su iz već postojećih svjetskih leksikona: *New Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements* (Zondervan Publishing House, SAD), *The Concise Evangelical Dictionary of Theology* (Baker Book House, Grand Rapids, SAD) i *New Dictionary of Christian Ethics & Pastoral Theology* (Inter-Varsity Press, Leicester/Downers Grove, VB/SAD). Većinu ostalih članaka napisali su domaći autori, a samo mali dio suradnici iz drugih zemalja.

Nakon »Uvoda«, koji je napisao priređivač knjige, ugledni protestantski teolog Stanko Jambrek, navedene su kratice biblijskih knjiga (Staroga i Novog zavjeta) i njihova objašnjenja, kao i objašnjenja ostalih upotrijebljenih kratica. Naveden je i popis svih domaćih i inozemnih suradnika, kao i prevoditelja pojmova prenesenih iz već spomenutih svjetskih leksikona.

Definicije i obrazloženja pojmova u ovom leksikonu pripadaju području etike te sustavne, povijesne, biblijske i pastoralne teologije. *Leksikon* obuhvaća relevantne religijske pojmove iz kršćanstva, s naglaskom na onima iz Biblije, na kojoj protestantske zajednice temelje svoje vjerovanje i naučavanje. Elabori-

raju se kako brojni doktrinarni tako i brojni pojmovi iz područja normativne etike – pitanja braka i obitelji, različita etička, biomedicinska i bioetička pitanja, teme iz ekologije, ekonomije, kulture, medija, obrazovanja i još mnoge druge društvene teme. Opširnije su elaborirani pojmovi na kojima se temelji evanđeosko kršćanstvo. *Leksikon* sadržava životopise osoba koje su zaslužne za nastanak i razvoj protestantizma (i protestantske teologije) te tradicije crkava reformacijske baštine kroz povijest i u suvremenosti, kako u najširem smislu riječi tako i u pojedinim denominacijama u Hrvatskoj. Uvršteni su životopisi osoba koje su pridonijele razvoju kršćanske teologije i evanđeoskoga kršćanstva u Hrvatskoj, ključni povijesni događaji za evanđeosko kršćanstvo u svijetu i u Hrvatskoj, kao i pregled povijesti te teoloških značajki evanđeoskih denominacija i duhovnih pokreta u Hrvatskoj. Objavljeni su životopisi samo onih živih osoba koje su dale izniman doprinos domaćem i svjetskom evanđeoskom kršćanstvu.

Knjiga obuhvaća znatno šire područje nego što bi se to moglo zaključiti iz naslova. U *Leksikon* su uključene i pojedinačne protestantske denominacije (evangelici ili luterani, kalvini ili reformirani, anglikanci, metodisti, anabaptisti, menoniti, amiši, pijetisti), crkve reformacijske baštine (baptisti, pentekostalci, Kristove crkve i ostale slobodne crkve) te ostale kršćanske denominacije (adventisti, Jehovini svjedoci, mormoni) i njihova pojavnost u Hrvatskoj. Uključeni su i pojmovi nekršćanske provenijencije – okultno-ezoterične prakse (antropozofija, teozofija), pseudo-

znanosti (astrologija), pokret New Age, kao i nereligiozni svjetonazor – ateizam.

S obzirom na to da enciklopedijska literatura o religijskim gibanjima reformacijske baštine odnosno evanđeoskoga pokreta u Hrvatskoj do sada nije prevedena, ovaj će leksikon, čiji su autori većinom ugledni domaći protestantski teolozi, u svakom slučaju obogatiti dosadašnje parcijalne spoznaje o fenomenu protestantizma, različitih protestantskih tradicija i posebno tradicije evanđeoskoga kršćanstva te će biti zanimljiv stručnjacima iz područja povijesti, teologije i religiologije, sveučilišnim nastavnicima na fakultetima društvenih znanosti te njihovim studentima. Bit će koristan i drugim čitateljima koje zanima religijska problematika, osobito onima koji žele bolje upoznati raznolikosti unutar kršćanstva, tim više što je evanđeosko kršćanstvo fenomen koji je nepoznat širemu intelektualnome miljeu i jer se često miješaju značenja pojmova evangelički (luteranski) i evanđeoski.

Knjiga je vrijedan prinos upoznavanju raznolikosti religijske situacije u dominantno katoličkom okruženju u Hrvatskoj: osvjetljuje fenomen raznolikosti protestantskih gibanja na ovom području, osobito fenomen religijskih zajednica reformacijske baštine koje pripadaju evanđeoskom kršćanstvu, najbrže rastućem religijskom pokretu u svijetu.

Ankica Marinović Bobinac

*Institut za društvena istraživanja u Zagrebu,
Zagreb*